

Kuvanveistäjä Viljo Savikurki eli luomisvoimaisimman kautensa Konalan kodissaan (Konalan Sanomat helmikuu 1/1996)

Vuonna 1995 tuli kuluneeksi 90 vuotta kuvanveistäjä, taiteilijaprofessori Viljo Martti Savikurjen syntymästä ja 20 vuotta hänen kuolemastaan. Viljo Savikurki oli hyvin tuottelias taiteilija, jonka päätöitä olivat figuuriveistokset. Graniitti ja pronssi olivat hänen tärkeimmät materiaalinsa. Tuotantoon kuuluu myös mitaleita ja marmorisia muotokuvia. Hänen luomisvoimansa jatkui elämän loppuun saakka – taitelija nukkui rauhallisesti pois ateljeessansa keskeneräisen työn ääreen.

Lahjakkuus näkyi jo lapsena

Viljo syntyi Savitaipaleella kuusihenkisen perheen toiseksi vanhimpana lapsena. Perheessä oli hänen lisäksi veli ja kaksi sisarta. Maanviljelijäisä harrasti kirjansidontaa. Viljo itse pykäsi puuveistoksia kymmenvuotiaasta lähtien, niitä on vieläkin jäljellä tusinan verran. Mielihahmoja olivat eläimet.

Kansakoulunopettaja huomasi pojan poikkeuksellisen lahjakkuuden ja kehotti opiskelemaan lisää. Viljo lähtikin Tampereelle kouluun. Niiltä ajoilta ovat peräisin lyijykynäpiirroksiset ja akvarellit muun muassa sukulaisista, asuinhuoneista ja ympäristöstä.

50-luku oli parasta luomisaikaa

Viljo Savikurjen työskentely veistosten parissa alkoi jo 30-luvun alussa. Tampereella oleskelunsa jälkeen hän opiskeli Suomen Taideyhdistyksen koulussa 1930-38. Naimisiin hän meni vuonna 1939. Viljo muutti myöhemmin vaimonsa Anjan kanssa Hakaniemestä Konalaan, jossa alkoi rakentaa sukulaisten ja talkooväen avustamana omaa ateljeekotia. Suruna taustalla oli esikoistyön, Aulikin, kuolema vain 11-kuukautisena.

Vuosi 1955: Vanha Hämeenyläntie 26, ehkä Viljo Savikurjen 50-vuotispäivien tienoilla 11.11.

Talo valmistui viiden metrin korkuisine ateljeineen ylhäiseen yksinäisyyteen Vanhalle Hämeenyläntielle jouluna 1947. Ympäriällä oli vain peltoja, ohikulkevaa hiekkaista tietä liikennöi Friherrsin bussi.

Tammikuussa 1948 syntyi Heikki-poika ja muutamaa vuotta myöhemmin Leena-tytär. Uusi toimiva koti ja nuori perhekö inspiroivat taiteilijaa niin, että 1950-luvusta tuli hänen luomisvoimaisin kautensa. Lapset saivat vapaasti liikkua ateljeessa, mutta muilla ei sinne ollut asiaa. Silloin syntyivät muiden muassa Sokerityttö-patsas (1956), joka sijaitsee Mannerheimintien puistikossa lähellä oopperaa ja joka lienee yksi Savikurjen tunnetuimmista ja rakastetuimmista teoksista. Forssaan sijoitettu Kehräjätyttö valmistui vuonna 1957 ja Unto Seppäsen patsas Kouvolaan vuonna 1960.

Sokerityttö, 1956, Helsinki

Kehräjätyttö, 1957, Forssa

Unto Seppänen, 1960, Kouvola

Sankaripatsaiden ja hautamuistomerkkien tekijä Viljo Savikurjen tuotantoon kuuluvat erityisesti sankaripatsaat, joita hän veisti yksitoista. Työt ovat jyrkeviä ja voimakkaasti tyyliteltyjä. Yksi onnistuneimmista on Jalasjärven sankaripatsas. Meitä konalalaisia lähin hänen töistään, joka kuvaa kahta polvistunutta sotilasta, on Pitäjänmäen sankarihaudan punaiseen graniittipaateen ikuistettuna. Muistomerkki valmistui vuonna 1968. Savikurki lahjoitti Pitäjänmäen seurakunnalle veistoksen kipsimallin, joka on nähtävissä Pitäjänmäen kirkon eteisaulassa.

*1953, Jalasjärven
sankarimuistomerkki, Kurikka*

Pitäjänmäen sankarimuistomerkki, 1968, Espoo

Hautausmailla on myös Savikurjen pienempikokoisia muistomerkkejä muun muassa Hietaniemen hautausmaan uudella puolella (Caseliuksen hauta), Malmilla ja Honkanummella. Viljon, Anjan ja pikku Aulikin oma hauta on Malmin hautausmaalla. Sitä koristaa kivistä veistetty vauva.

Myös Anja Savikurjen käten töitä on hautausmailla. Hän kaiversi nimittäin kotonaan marmorisia hautalevyjä. Joissakin niissä on Viljo Savikurjen suunnittelema kuvaa, esimerkiksi enkeleitä.

Ujolla ja karulla taiteilijalla oli monenlaisia harrastuksia

Viljo Savikurki luonnehti itseään lastensa muistikuvan mukaan ujoksi ja äkäiseksi mieheksi, joka oli kotona töissä. Hän työskenteli ateljeessaan valkoinen työtakki yllään arkisin, joskus viikonloppuisinkin.

Leena muistelee isänsä kuitenkin joskus keskustelleen hänen kanssaan töistään. Hänelle on jäänyt erityisesti mieleen Aleksis Kivi -seuran tilaama mitali, jonka toisella puolella on seitsemän veljestä ja toisella puolella Venla. Savikurki toivoi näin lapsiltaan palautetta töistään.

Pohtajapatsas, 1971,
Tammela

Savikurki tapasi kollegoitaan taiteilijaseuroissa. Hän oli hyvin vaatimaton mies. Hän luki paljon, yksi hänen mielikirjailijoitaan oli Leo Tolstoi. Kotitaltaan Savikurki toi vanhoja esineitä ja entisöi niitä. Mustialaan vuonna 1971 pystytetyn Pohtaja-patsaan kädessä on pohdin, viljan puhdistamiseen tarkoitettu soikea astia, jonka mallin taiteilija oli itse huolella kunnostanut.

Näppärästi hän rakensi itselleen myös kaksi viulua ja kanteleita. Savitaipaleen polkka ja muukin kansanmusiikki irtosivat vaivattomasti näistä soittimista. Hän kirjoitteli pöytälaatikkoon talteen lapsuuden muistojaan, historian tapahtumia ja mietelauseita. Radiossakin kuultiin joskus hänen mietelauseitaan. Myös kotitalo vaati omat työnsä.

Perheeseen ostettiin vuonna 1959 Volkkari. Sillä huristeltiin Luumäen mökille lomailemaan noin viikon jaksoiksi työtilanteen ja säiden mukaan. Ennen mökkilomaa Anja-äiti kaiversi hautakiviä oikein urakalla voidakseen sitten suoda itselleen hengähdystauon.

Viimeisinä vuosinaan Viljo Savikurki suunnitteli paljon omavalintaisia pronssimitaleita aiheinaan esimerkiksi Kalevala ja lapsuus. Hänen hyvä ystävänsä Yrjö Kokko innoitti erään mitalin tekemiseen.

Viimeinen työ, kesken jäänyt veistos, kuvasi taiteilijaa itseään oman äitinsä käsivarsilla – lapsuuden teemat olivat nousseet vuosien mittaan yhä tärkeämmiksi.

Eivät ole omenat kauas puusta pudonneet

Viljo Savikurjen taiteelliset taipumukset ovat periytyneet hänen lapsilleen. Heikki on rakennusarkkitehti, joka harrastaa valokuvausta. Hänen esikoisensa Teemu on lahjakas itseoppinut piirtäjä, joka suunnittelee armeijan suorittamisen jälkeen taideopintoja. Teemun Puolimatalle suunnittelema vastaosto - hunajapurkin etiketti valloitti itse asiassa maailmaa jo kun hän oli vasta toisella kymmenellä.

Taiteilijan tytär Leena Turner, psykologi koulutukseltaan, on tehnyt vuosikautia omaleimaista keramiikkaa ja maalannut muutaman öljyväritaulunkin. Leenan molemmille pojille, Sipille ja Paavolle, kuvallinen ilmaisu on tärkeää. Ehkäpä muistorikkaalla kotitalollakin, jota sisarukset asuvat puoliksi, on osuutensa taiteelliseen luomisen henkeen?

Elämäntyötä kunnioittaen

Etelä-Karjalan taidemuseossa Lappeenrannassa avattiin helmikuun 17. päivänä 1996 Viljo Savikurjen töiden näyttely, joka kesti kuukauden. Näyttelyssä oli runsaasti kipsivaloksia, mitaleita ja veistoksia sekä joitakin piirroksia. Teoksia oli koottu myös yksityishenkilöiden kodeista. Lappeenrannasta osa näyttelystä siirtyi Savitaipaleelle.

Viljo Savikurjen tuotantoa on tutkinut Etelä-Karjalan taidemuseon Marjatta Räsänen. Leena Passi on tehnyt Suomen mitalitaiteesta lisensiaattitutkielman, jossa ovat mukana myös Viljo Savikurjen mitalit.

Savikurjen töitä oli aikoinaan esillä monissa yhteisnäyttelyissä, mutta hän piti vain yhden oman näyttelyn. On hienoa, että Lappeenrantaan kootussa näyttelyssä oli monipuolinen valikoima hänen töitään.

Seija Korpela
(Päivitys ja kuvat 2021 HLe)

